

Promo-LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova

Retrospectiva anului 2025

Monitoring Moldova's Political Finance

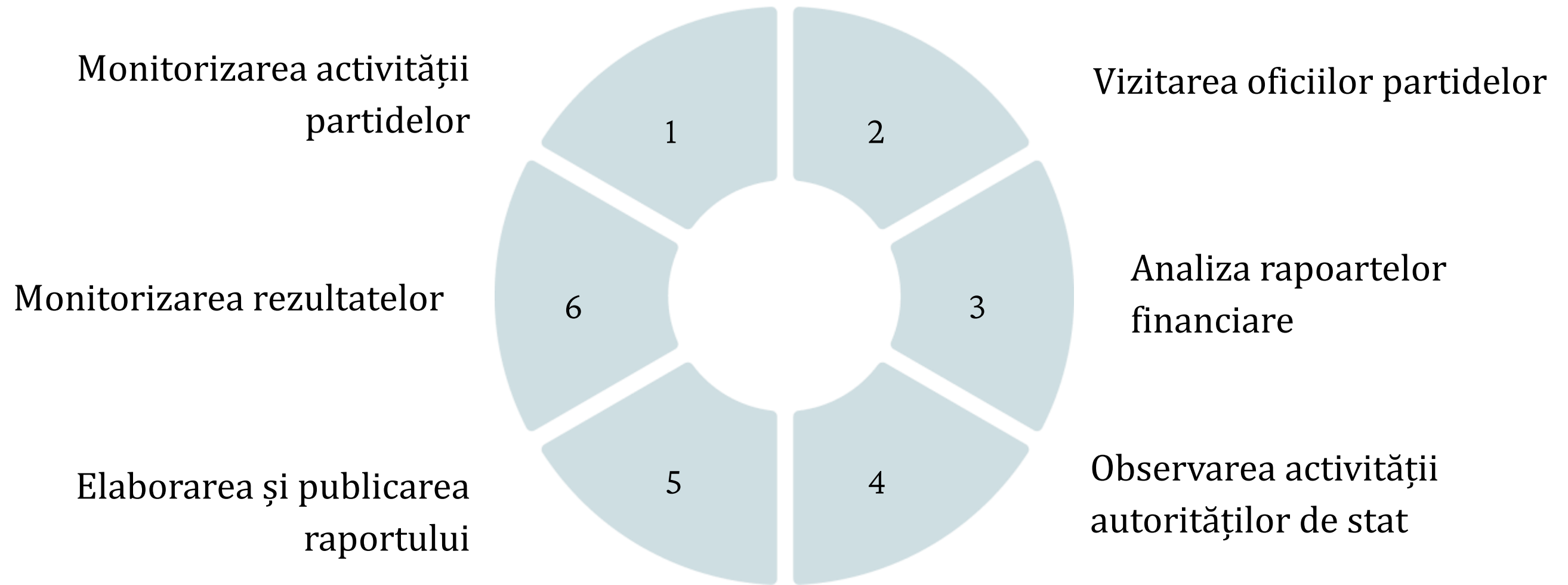
OBIECTIVE

- Observarea și estimarea costurilor suportate de partidele politice pe parcursul anului 2025 (excepție - perioada de colectare a semnăturilor, a campaniei electorale pentru alegerile locale noi și parlamentare);
- Analiza nivelului de conformare a partidelor prevederilor legale în procesul de raportare financiară;
- Analiza exercitării atribuției de supraveghere, control și investigare a finanțelor partidelor politice de către autoritățile de stat.

RESURSE INFORMAȚIONALE

- Standardele internaționale;
- Legislația națională;
- Rapoartele financiare;
- Hotărâri CEC relevante finanțării;
- Solicitări de acces la informație;
- Activitățile partidelor politice etc.

Metodologia de observare

Principalele reglementări introduse/modificate în 2025

Blocuri politice/electorale

- Cadrul legal stabilește condițiile privind constituirea și activitatea blocurilor politice/electorale, responsabilitatea membrilor acestora pentru activitățile și cheltuielile desfășurate în comun, precum și de raportarea financiară.

Raportare financiară/a membrilor

- Termenul limită pentru prezentarea rapoartelor de audit financiar către CEC și Curtea de Conturi este stabilit pentru data de 15 mai.
- Modificarea regulilor de actualizare a statutelor și de prezentare a datelor despre membrii de partid.

Răspundere, sancțiuni

- Combaterea corupției electorale
- Sanționarea coruperii la întruniri organizate
- Înăsprirea sancțiunilor pentru finanțarea ilegală
- Accelerarea examinării cauzelor privind coruperea electorală
- Modificări la cadrul legal privind limitarea activității partidelor politice

Principalele modificări ale cadrului legal (2)

Separarea filantropiei de politică

Cadrul legal interzice informarea publicului despre activitățile filantropice și de sponsorizare desfășurate de competitorii electorali sau de persoanele vizate de legislația privind declararea averii și intereselor personale. Totodată, persoanele respective au obligația de a publica anual rapoarte privind activitățile filantropice și de sponsorizare desfășurate.

Interdicția succesiunii partidelor neconstituționale

Cadrul legal interzice crearea sau utilizarea unor partide politice pentru continuarea activității formațiunilor declarate neconstituționale. Instanțele de judecată pot constata existența unui partid succesor în baza conexiunilor, similitudinilor de structură, conducere, finanțare, organizare sau obiective politice.

Promo-LEX consideră necesară dezvoltarea în continuare a cadrului normativ privind activitățile și finanțările realizate de terți în context politic și electoral, precum și privind transparența cheltuielilor efectuate de partidele politice în perioada electorală, înainte de începerea campaniei electorale.

Activitatea CEC de supraveghere și control

7

Procese contravenționale
(6 partide - neprezentarea conformă a rapoartelor, 1 partid -utilizarea serviciilor cu titlu gratuit)

30

Sanțiuni pentru donatori
(donații contrar prevederilor legale)

7

PP în privința cărora CEC a sesizat Curtea de Conturi
(verificare corectitudinii utilizării a alocațiilor de la bugetul de stat)

7

PP în privința cărora CEC a sesizat Ministerul Justiției
(anexare la probatoriu a constatărilor CEC/limitare/dizolvare/lichidare)

În baza acțiunilor întreprinse de CEC și la solicitarea Ministerului Justiției, până la publicarea raportului, instanța de judecată a limitat activitatea a 13 partide politice, iar pentru 3 a dispus dizolvarea.

Controalele complexe ale CEC

- 1 ȘANSĂ (ALG 2023)
- 2 PR (ALN 2024)
- 3 PPVM, PR, FASM, ȘANSĂ, PPV, CI V. Furtună (APR/R 2024)
- 4 PRIM și Blocului Electoral „Patriotic” (AP 2025)

Experiența misiunilor de control desfășurate relevă necesitatea consolidării capacităților CEC și dezvoltării unor mecanisme mai eficiente de control și cooperare interinstituțională, inclusiv prin efectuarea unor controale complexe planificate periodic asupra activității partidelor politice, pe lângă controalele inițiate în baza sesizărilor sau suspiciunilor rezonabile.

Investigarea finanțării politice și electorale

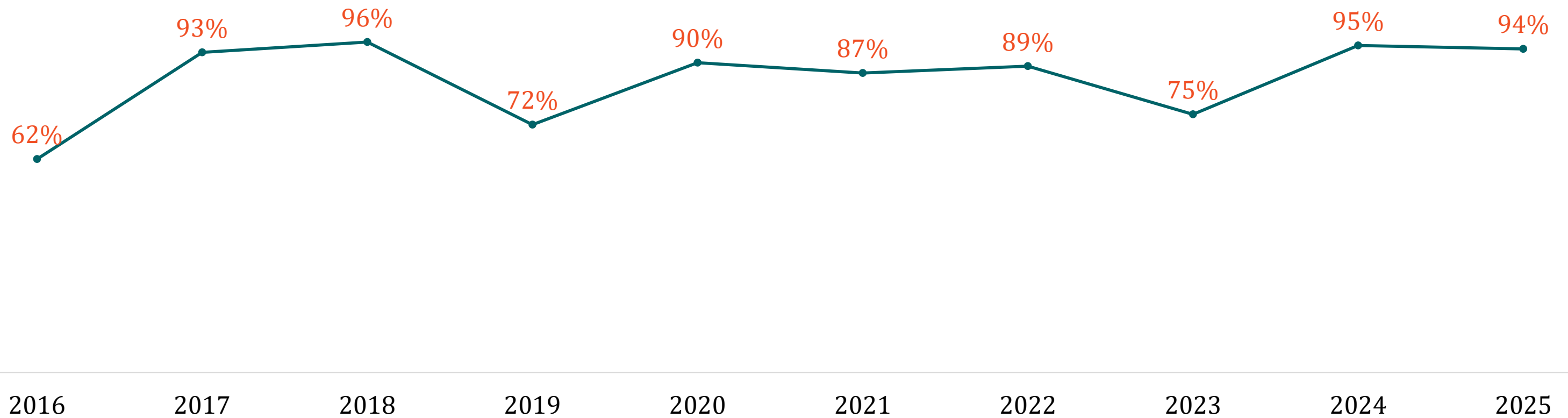
- CNA a documentat **20 de cauze** penale pentru corupție electorală și **6 cauze** pentru finanțarea ilegală, aplicând sechestre de circa 20 mil. de lei.
- PA a raportat pentru aceeași perioadă condamnarea unor persoane cu confiscări și amenzi de peste **365 mil. de lei**, dintre care **326 mil. de lei** vizează cauze ce țin de finanțare ilegală inclusiv a grupurilor de inițiativă și a concurenților electorali.
- **Instanțele de judecată** au examinat **cel puțin un dosar** pentru finanțarea ilegală a partidelor politice (PR, ȘANSĂ) și **16 dosare** pentru încălcarea modului de gestionare a mijloacelor financiare ale partidelor politice sau ale fondurilor electorale.

Remarcăm complexitatea schemelor investigate, numărul mare de persoane vizate, dar și dificultățile întâmpinate în asigurarea executării pedepselor aplicate, în condițiile în care unele persoane recunoscute vinovate au reușit să se eschiveze de la executarea acestora.

Pe lângă cercetarea formațiunilor conexe lui Ilan Șor, **reiterăm** recomandarea privind sporirea eforturilor și în privința altor partide în cazul cărora ar exista bănuieli de raportare financiară incompletă/alte încălcări de finanțare.

Evoluția raportării financiare

Creșterea ponderii de raportare indică o evoluție pozitivă în procesul de conformare administrativă a partidelor. Totuși, calitatea raportării rămâne a fi o problemă.

Raportarea financiară: aspecte calitative

În continuare se mențin anumite deficiențe privind calitatea raportării și a transparenței financiare a partidelor politice (*constatări generalizate, detalii a se vedea în Raport*).

Raportarea pe „zero”
sau neprezentarea rapoartelor de către partide politice, care au desfășurat activități numeroase și au utilizat resurse semnificative pe parcursul anului 2025 (cel puțin 4 partide politice)

Raportarea sediilor
deținute în locațiune, fără reflectarea corespunzătoare a cheltuielilor aferente locațiunii și întreținerii acestora (cel puțin 10 partide politice)

Raportarea personalului încadrat
fără reflectarea cheltuielilor aferente de personal, precum și înregistrarea cheltuielilor de personal, fără evidențierea corespunzătoare a personalului efectiv încadrat (cel puțin 9 partide politice)

Raportarea datelor cu admiterea erorilor de completare (cel puțin în cazul a 15 partide politice)

Evoluția numărului de membri de partid raportați

În 2025 s-a păstrat tendința demarată în 2021 de scădere continuă a numărului total de membri de partid declarați, în pofida creșterii numărului de formațiuni politice înregistrate.

Indicatori	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
Partide politice	50	55	57	61	65	63
Membri de partid	255.270	304.713	256.708	187.424	173.948	136.878

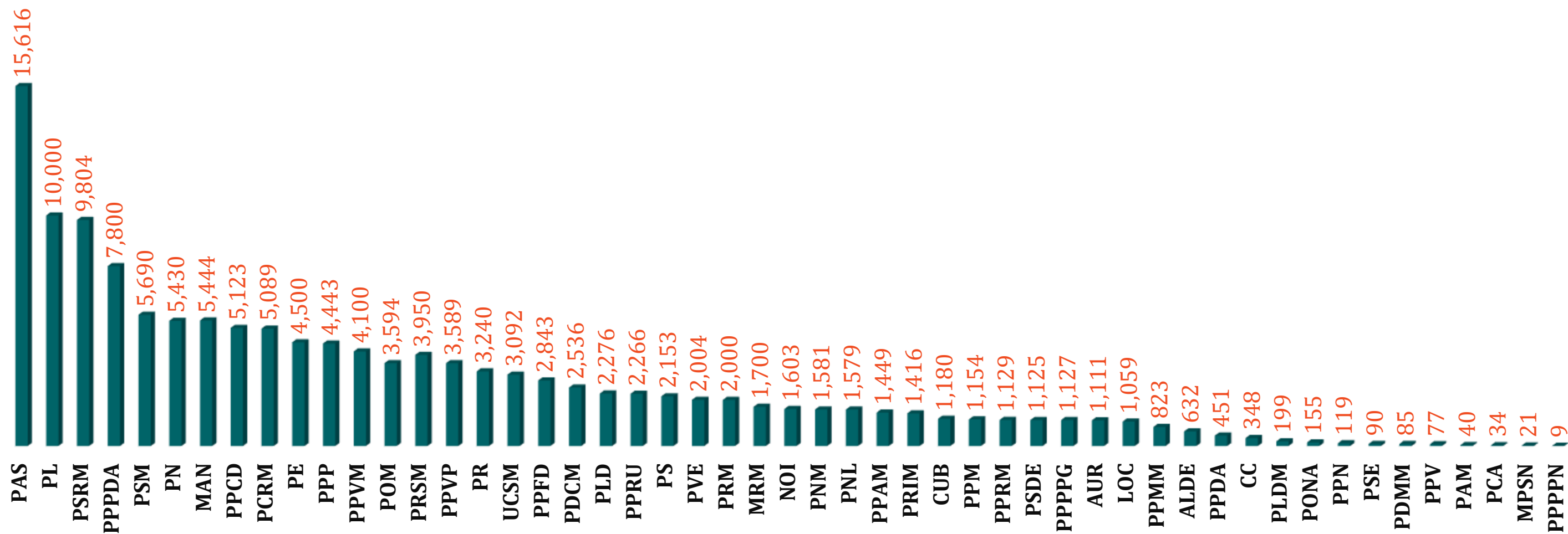
Diminuare numărului de membri – poate fi un interes mai mic din partea cetățenilor pentru viața de partid, dar poate fi vorba și despre o raportare mai veridică.

Privind numărul de partide, chiar dacă oficial sunt înregistrate 66, atragem atenția că 3 dintre acestea sunt deja dizolvate prin hotărârea instanței de apel, urmând a fi radiate după finalizarea procedurilor, iar pentru 10 partide – activitatea este limitată.

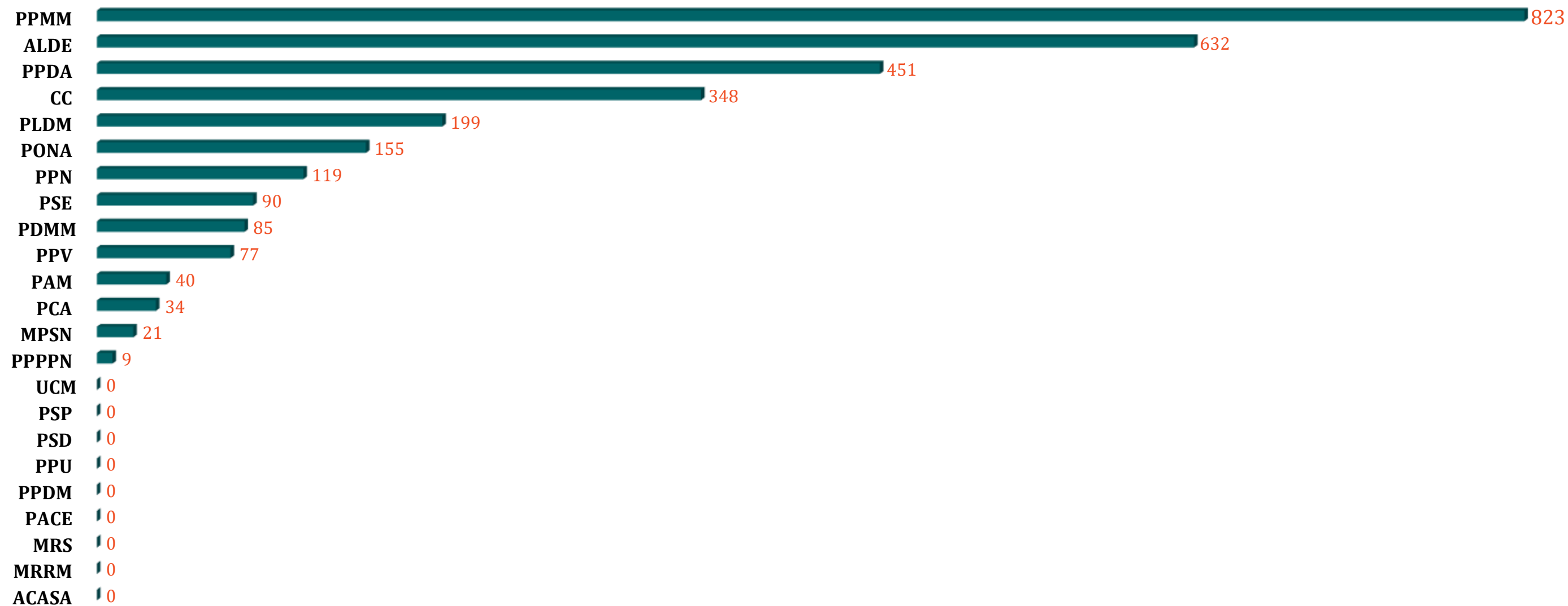

Numărul de membri de partid raportați la CEC pentru 2025

Partide cu membri declarați sub numărul necesar pentru înregistrare

Veniturile partidelor politice

98.2 mil. lei (70,2 în 2024)

Total venituri raportate de **38 partide politice**

„zero” venituri

Raportate de **21 partide politice**

65% - 3 partide

Din totalul veniturilor, PAS (37%), PSRM (19%) și PN (9%)

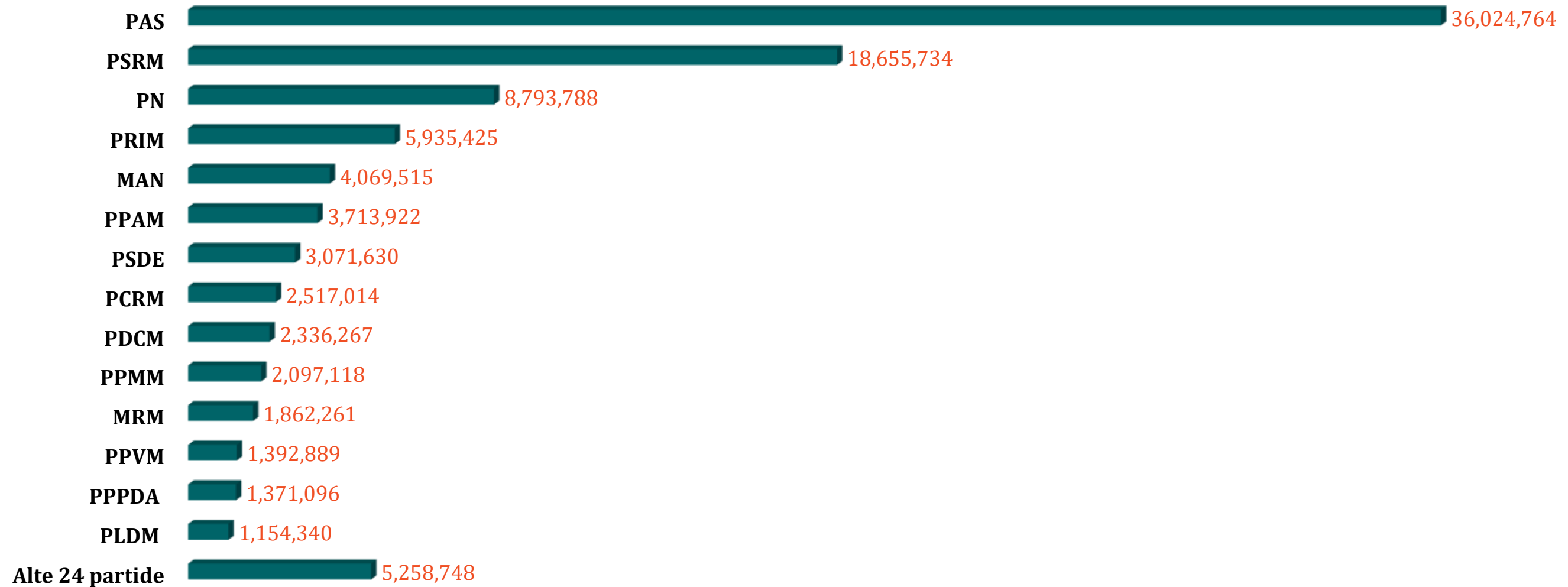
35% - 35 partide

Restul veniturilor, împărțit de 35 de partide politice

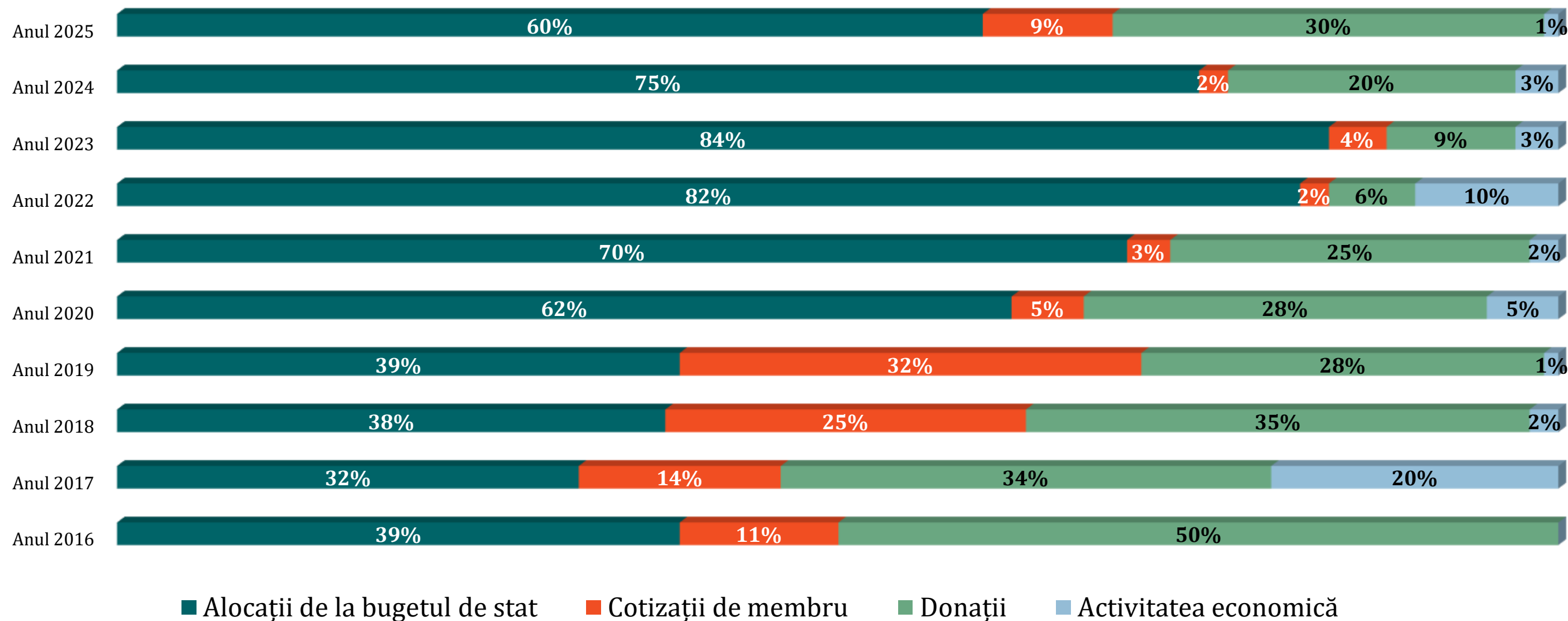
Concentrarea semnificativă a resurselor financiare în mâinile a doar trei formațiuni politice afectează competitivitatea și capacitatea partidelor mici de a se promova eficient. Pe de altă parte, la baza acestor decalaje se află și principiul proporțional în repartizarea alocațiilor conform rezultatelor alegerilor.

Veniturile partidelor politice

Sursele de venit ale partidelor politice

Anterior, Asociația Promo-LEX atenționa asupra creșterii continue a dependenței partidelor de alocații.

Datele pentru anul 2025 indică o creștere importantă a veniturilor provenite din donații și cotizații comparativ cu ceilalți ani. Ipotetic, am putea vorbi despre o implicare mai activă a unor partide politice în atragerea surselor private de finanțare.

Veniturile din alocații de la bugetul de stat

95% (58,9 mil.)

Transferate pentru
28 partide

5% (2,3 mil.)

Transferate la bugetul de
stat (alocații suspendate,
lipsă cont bancar)

49% (28,9 mil.)

Alocate unui partid politic -
PAS

51%

Alocate celorlalte 27
partide politice

14%

4 partide - raportat venituri
doar din alocații de la
bugetul de stat (9 – în 2024)

18%

5 partide - veniturile din
alocații au fost peste 80%

48%

7 partide nu au respectat
cota de 30% pentru tineri și
femei (14 – în 2024)

- Ponderea mare a alocațiilor pentru un partid politic este determinat de rolul mare jucat de rezultatele alegerilor în calitate de criteriu de calcul al alocațiilor.
- În continuare considerăm necesare adoptarea unor reglementări mai detaliate privind raportarea cheltuielilor pentru tineri și femei, proces care în prezent este în mare măsură subiectiv și interpretativ

Veniturile din cotizații de membru

47%

18 partide au colectat cotizații
(38 au raportat venituri)

9% (8,9 mil.)

Veniturile din cotizații
raportat la total venituri

+ 7,3 mil

În creștere, comparativ cu
anul 2024

85%

3 partide:
45% PSRM, 24% - MAN și
16% - PRIM

- **6 partide din cele 18** care au colectat cotizații - **președintele partidului nu a achitat cotizația** de membru de partid;
- Informația raportată nu pare a fi veridică: de exemplu în cazul PAM, numărul persoanelor care au achitat cotizații depășește numărul membrilor raportați (213%).
- PAS, partidul cu cel mai mare număr de membri și cele mai multe persoane care au cotizat se află pe locul 4 în ceea ce privește suma colectată.
- **A crescut comparativ cu 2024 ponderea maximă a membrilor care cotizează.** Primele două poziții: MAN, care a raportat colectarea cotizațiilor de la 92% din membrii săi și PAS – de la 81% (În 2024 PAS a colectat cotizații de la 61% din membrii iar MAN – de la 14%).
- **În funcție de modul de colectare a cotizațiilor**, 68% - au fost colectate prin transfer bancar, iar 32% - în numerar. Pentru comparație, în 2024 - 71% în numerar, iar 29% - prin transfer bancar.

Veniturile din donații financiare

66%

25 partide au colectat donații (38 au raportat venituri)

30% (28,3 mil.)

Veniturile din donații raportat la total venituri

+ 14,8 mil.

În creștere, comparativ cu anul 2024

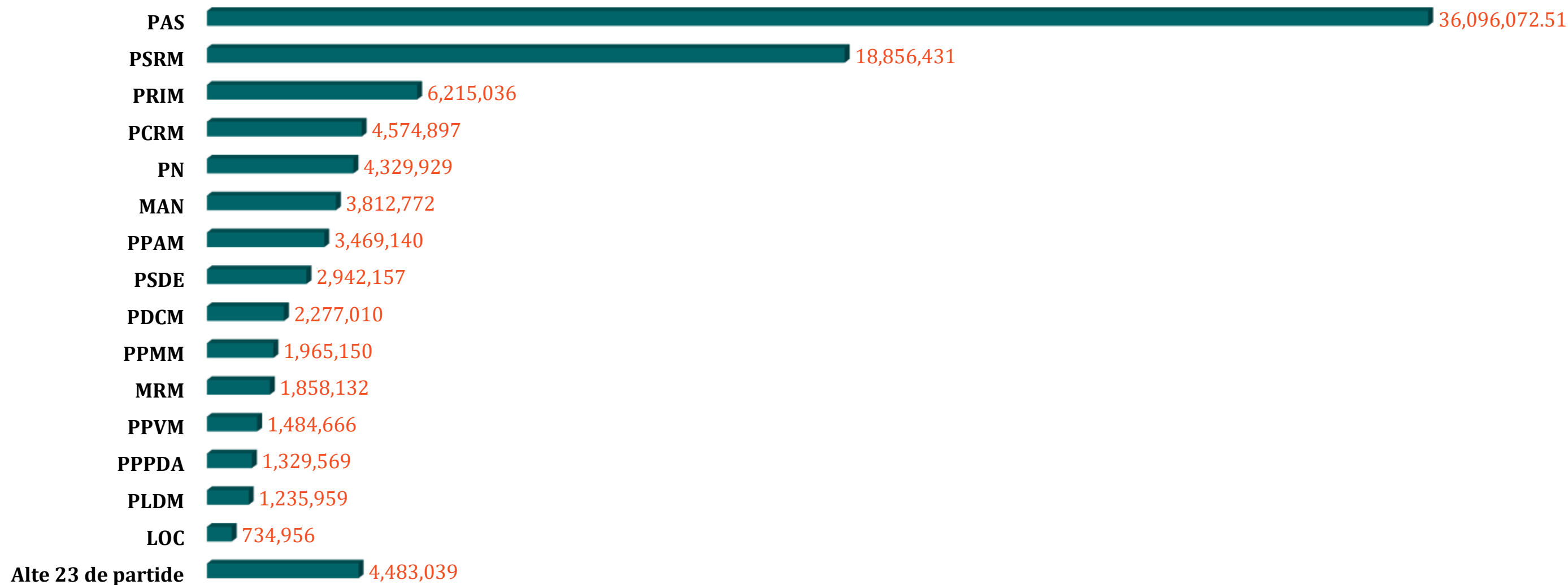
53%

Donații colectate de 3 partide (PAS - 20%, PN - 19% și PRIM - 14%)

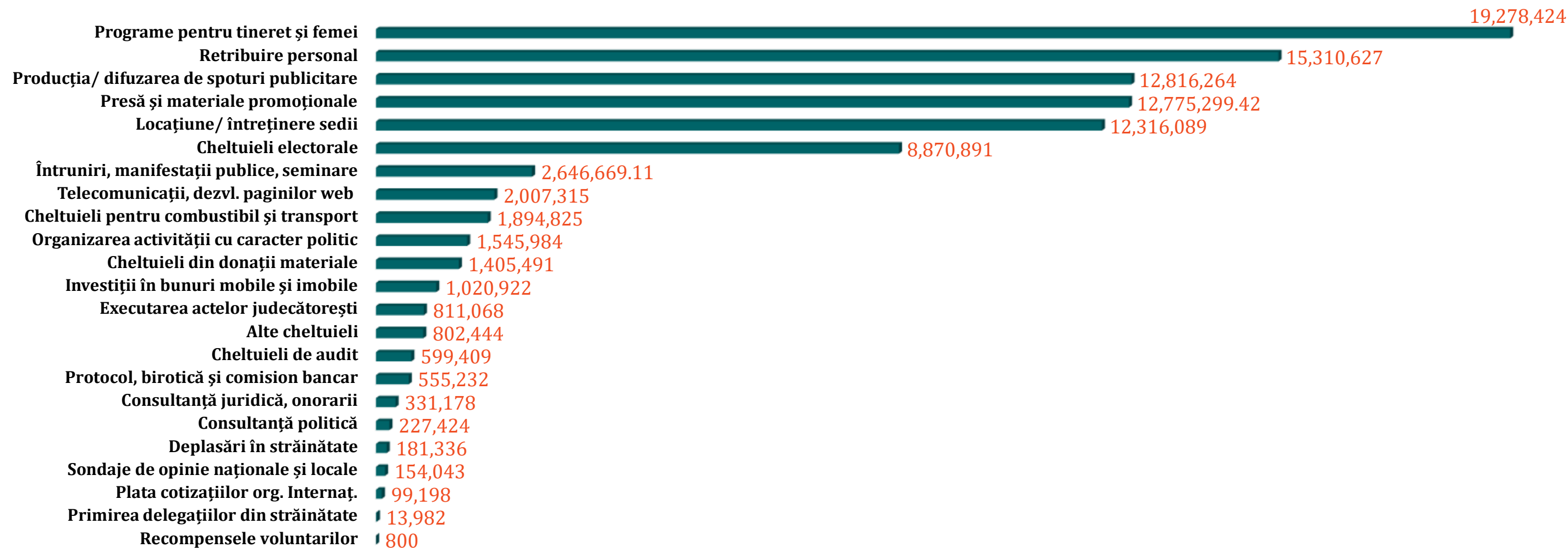
- **83% donații** au fost efectuate de **persoane fizice**, iar **17% - de persoane juridice**
- **Donații persoane fizice:** 28% din donații au fost efectuate de membrii de partid, 14% - de persoane fizice cu venituri obținute în afara țării, iar 13% - de funcționari din sectorul bugetar.
- **Sursele de venit raportate ale donatorilor** persoane fizice: 87% - donațiile au fost din salarii; 7% - din pensii, iar 6% - alte surse (burse, indemnizații, dividende ...).
- În funcție de **modul de colectare a donațiilor financiare** de la persoanele fizice, 12% - au fost în numerar, iar **88% - prin transfer bancar** (în 2024, coraportul a fost de 36% - numerar și 64% - transfer bancar).
- **Pentru prima dată CEC a aplicat o abordare cumulativă**, verificând împreună donațiile către partidele politice, cotizațiile de membru și contribuțiile efectuate de aceleași persoane în cadrul campaniilor electorale. Mecanismul este prevăzut la nivel de cadru normativ CEC, dar ar fi necesar de clarificat la nivel de cadru legal.

Cheltuielile raportate de partidele politice

Destinația cheltuielilor raportate

Cele mai multe cheltuieli au fost efectuate pentru programe **pentru tineri și femei** - 20%; **retribuirea muncii** - 16%, **producția/difuzarea de spoturi publicitare** - 13%, **presă și materiale promoționale** - 13% și **cheltuieli electorale** - 13%

Monitorizarea civică a activităților de promovare politică

6.949

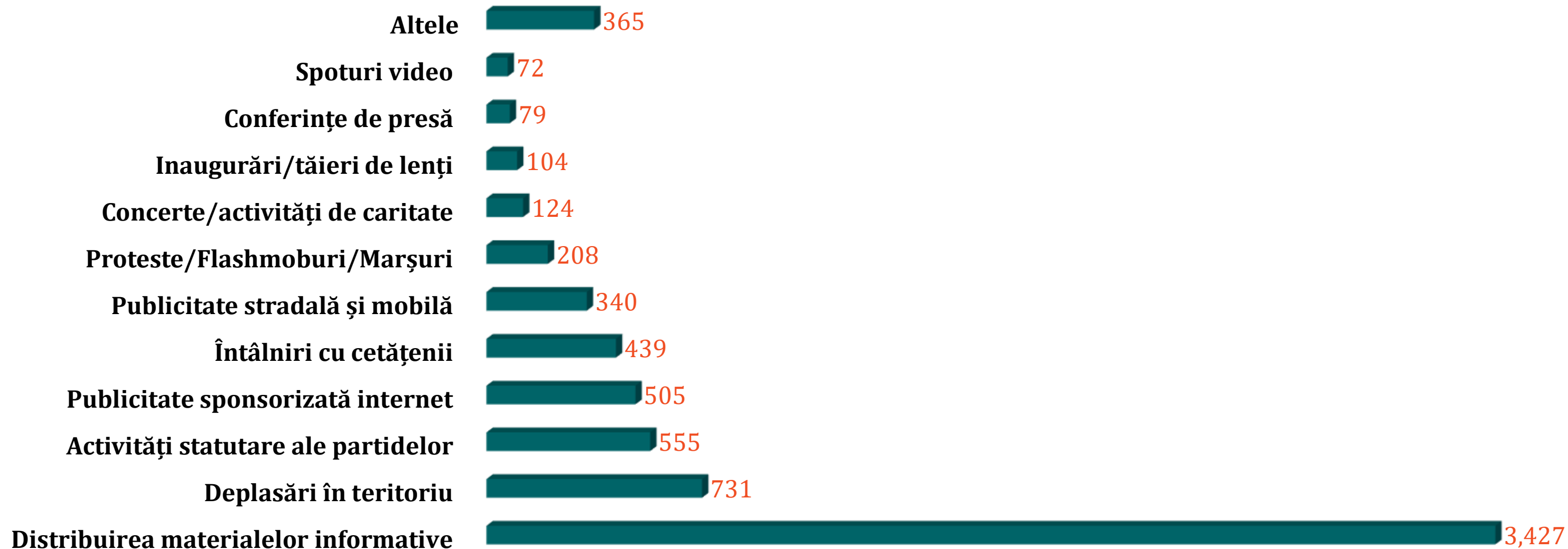
Activități de promovare observate
de monitorii Promo-LEX

39

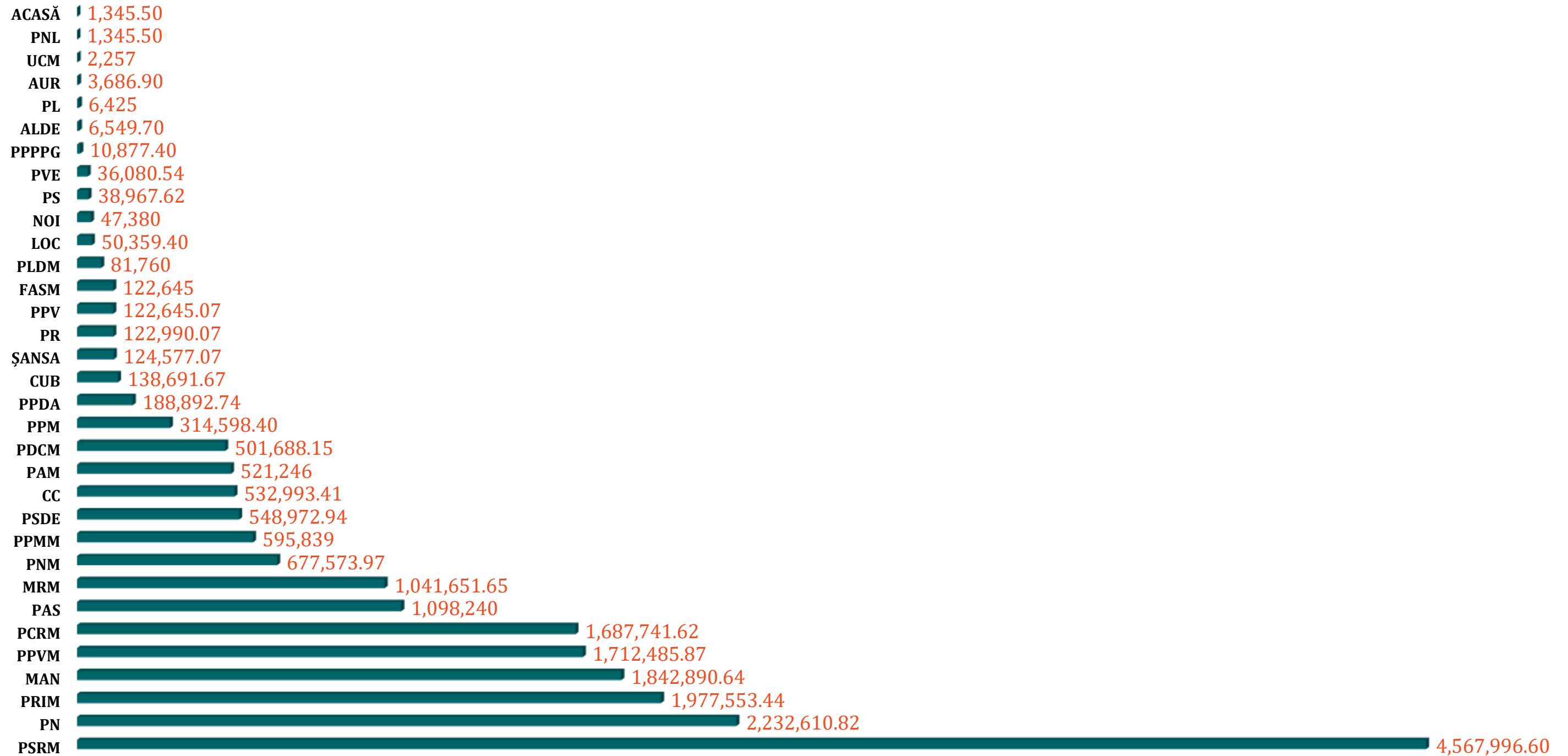
Subiecți vizați (partide, blocuri politice)

43%

Activități ale 2 formațiuni (Blocul Patriotic
(25%) și PAS (18%))

Cheltuieli estimate de Promo-LEX drept neraportate

Cheltuieli estimate de Promo-LEX drept neraportate

- Pentru anul 2025, Promo-LEX a estimat un quantum total al **cheltuielilor neraportate de 33 de partide de cel puțin 20.961.559 de lei.**
- Cele mai mari cheltuieli neraportate pentru anul 2025 au fost estimate pentru PSRM - 22%, PN – 11%, PRIM și MAN a câte – 9%, iar PPVM și PCRM a câte – 8%.
- **În funcție de destinația cheltuielilor** estimate drept neraportate , cele mai multe au fost pentru:
 - ✓ **locățiunea/ întreținerea sediilor, telecomunicații- 29%**
 - ✓ **presă și materiale promoționale- 24%**
 - ✓ **pentru recompensele voluntarilor- 21%**

RECOMANDĂRI

Parlamentului Republicii Moldova

- 1 Includerea, pe lângă cotizații și donații, în plafonul maxim al veniturilor acumulate de partidele politice, inclusiv a veniturilor obținute din alocații de la bugetul de stat și activități economice.
- 2 Reglementarea mai clară a condițiilor privind veniturile obținute de partide din activități economice, astfel încât să fie posibilă identificarea plătitorului și verificarea respectării limitelor legale pentru donații obținute sub alte forme.
- 3 Reglementarea finanțării politice și electorale de către părțile terțe.
Detalierea cadrului legal privind limitarea activității partidelor politice și declararea acestora drept succesoare ale partidelor declarate neconstituționale prin stabilirea unor criterii clare și verificabile pentru aplicarea măsurilor asigurătorii și pentru constatarea continuității de fapt a activității partidului politic.
- 4

Parliament Recommendations

Parlamentului Republicii Moldova

- 5 Instituirea obligației de raportare distinctă a activităților și cheltuielilor desfășurate în comun de partidele componente ale unui bloc politic.
- 6 Stabilirea unor reguli mai clare privind acumularea și utilizarea donațiilor materiale de către partide, inclusiv cu detalierea modalităților de evaluare, evidența contabilă și raportare.
- 7 Identificarea mecanismelor pentru asigurarea unui echilibru rezonabil între finanțarea publică și cea privată a partidelor.
- 8 Identificarea mecanismelor pentru verificarea donațiilor și cotizațiilor de la persoane cu venituri obținute în străinătate.
- 9 Evaluarea periodică a eficienței cadrului normativ privind finanțarea partidelor politice, inclusiv a impactului reformelor adoptate în anul 2025.

Parliament Recommendations

RECOMMENDATIONS FOR THE CENTRAL ELECTORAL COMMISSION

Comisiei Electorale Centrale

- 1 Sporirea eforturilor CEC în vederea implicării tuturor resurselor oferite de cadrul legal pentru supravegherea și controlul eficient al finanțării politice și electorale.
- 2 Dezvoltarea unui nou modul SSI „Control Financiar” în scopul consolidării transparenței și accesului public la datele privind finanțarea.
- 3 Adoptarea unor metodologii mai detaliate privind raportarea financiară de către partidele politice, grupurile de inițiativă și concurenții electorali, cu reglementarea clară a donațiilor în natură, a activităților de voluntariat și a cheltuielilor pentru programe destinate tinerilor și femeilor.

RECOMMENDATIONS FOR THE CENTRAL ELECTORAL COMMISSION

Comisiei Electorale Centrale

- 4 Extinderea criteriilor de verificare a donațiilor acordate partidelor politice, astfel încât controlul să nu se limiteze doar la donațiile care depășesc pragul de 3 salarii medii pe economie.
- 5 Consolidarea cooperării interinstituționale dintre CEC și alte autorități competente (SFS, CNA, SPCSB, organele de urmărire penală și instituțiile bancare) în vederea facilitării schimbului operativ de informații relevante pentru verificarea finanțării politice și electorale.

Partidelor/formațiunilor politice

- 1 Sporirea implicării membrilor de partid în activitățile partidului politic, inclusiv prin colectarea obligatorie a cotizațiilor de membru.
- 2 Sporirea eforturilor în vederea diversificării surselor de finanțare și, respectiv, diminuarea dependenței financiare de alocațiile de la bugetul de stat.

**Vă mulțumim
pentru atenție!**

